

سرشناسه : مدرس هاشمی، سیدمجتبی، ۱۳۴۳-

عنوان و نام پدیدآور : اطلس بذر گیاهی ایران (جلد اول) / تألیف سیدمجتبی مدرس هاشمی، عبدالرسول شفیعی دستجردی؛ ویراستار علمی و ادبی عبدالرسول شفیعی دستجردی.

مشخصات نشر : اصفهان: ترنم اندیشه، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری : ج. ۲۹×۲۲ س.م.

شابک جلد اول : 978-622-98386-5-5

شابک دوره‌ای : 978-622-98386-6-2

وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا

موضوع : بذرها -- ایران -- اطلس‌ها

موضوع : Seeds -- Iran -- Atlases

شناسه افزوده : شفیعی دستجردی، عبدالرسول، ۱۳۵۳ گردآورنده

رده‌بندی کنگره : SB117/4

رده‌بندی دیویی : ۶۳۱/۵۲۱۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی : ۸۷۱۹۰۴۶

اطلس بذر گیاهی ایران (جلد اول)

گردآوری و تدوین : سید مجتبی مدرس هاشمی و عبدالرسول شفیعی دستجردی

ویراستار علمی و ادبی : عبدالرسول شفیعی دستجردی

تاریخ انتشار : دی ماه ۱۴۰۰

نوبت چاپ : اول

شمارگان : ۱۰۰

بها : ۵۲۰،۰۰۰ تومان

ارتباط با مؤلف:

اصفهان، خیابان رباط، خیابان دکتر باهنر، مجتمع تجاری پاسارگاد، طبقه ۴، واحد ۱۰، شرکت پاکان بذر اصفهان

تلفن: ۰۳۱-۳۳۳۸۴۳۳۳، فاکس: ۰۳۱-۳۳۳۸۳۸۴۰

www.pakanbazar.com و pakkanbazar@yahoo.com

انتشارات ترنم اندیشه

محمدرضا ملاقلی ۰۹۱۳۱۳۹۳۹۴۶

tarrannom.andisheh@gmail.com

ارتباط با ناشر:

فهرست مطالب

۱	 پیشگفتار
۳	 مقدمه
۵	 فصل اول
۵	 بذور گیاهان دارویی
۶	 ۱-۱- <i>Achillea ageratum</i>
۷	 ۱-۲- <i>Allium ascalonicum</i>
۸	 ۱-۳- <i>Arctium lappa</i> - <i>Arctium major</i> - <i>Arctium vulgare</i>
۹	 ۱-۴- <i>Arrhenatherum elatius</i>
۱۰	 ۱-۵- <i>Artemisia absinthium</i>
۱۱	 ۱-۶- <i>Atropa belladonna</i>
۱۲	 ۱-۷- <i>Borago officinalis</i>
۱۳	 ۱-۸- <i>Brassica nigra</i>
۱۴	 ۱-۹- <i>Bunium persicum</i>
۱۵	 ۱-۱۰- <i>Calendula arvensis</i>
۱۶	 ۱-۱۱- <i>Calendula officinalis</i>
۱۷	 ۱-۱۲- <i>Cannabis sativa</i>
۱۸	 ۱-۱۳- <i>Capparis spinosa</i>
۱۹	 ۱-۱۴- <i>Carduus marianus</i> - <i>Silybum marianum</i>
۲۰	 ۱-۱۵- <i>Carthamus tinctorius</i>
۲۱	 ۱-۱۶- <i>Carum carvi</i>
۲۲	 ۱-۱۷- <i>Carum copticum</i>
۲۳	 ۱-۱۸- <i>Cassia angustifolia</i>
۲۴	 ۱-۱۹- <i>Chelidonium majus</i>
۲۵	 ۱-۲۰- <i>Chenopodium botrys</i>
۲۶	 ۱-۲۱- <i>Cichorium intybus</i>
۲۷	 ۱-۲۲- <i>Citrullus colocynthis</i>
۲۸	 ۱-۲۳- <i>Clematis baltistanica</i> - <i>Clematis orientalis</i> - <i>Clematis graveolens</i>
۲۹	 ۱-۲۴- <i>Clematis ispanhanica</i>
۳۰	 ۱-۲۵- <i>Cuminum cyminum</i>
۳۱	 ۱-۲۶- <i>Cydonia vulgaris</i>

۳۲.....	<i>Cynara scolymus</i> -۲۷-۱
۳۳.....	<i>Cynoglossum officinale</i> -۲۸-۱
۳۴.....	<i>Datura innoxia</i> - <i>Datura fastuosa</i> - <i>Datura metel</i> -۲۹-۱
۳۵.....	<i>Datura stramonium</i> -۳۰-۱
۳۶.....	<i>Dracocephalum kotschyi</i> -۳۱-۱
۳۷.....	<i>Dracocephalum moldavica</i> -۳۲-۱
۳۸.....	<i>Echinacea angustifolia</i> -۳۳-۱
۳۹.....	<i>Echinacea purpurea</i> -۳۴-۱
۴۰.....	<i>Echium amoenum</i> -۳۵-۱
۴۱.....	<i>Ferula assa-foetida</i> -۳۶-۱
۴۲.....	<i>Ferula gumosa</i> -۳۷-۱
۴۳.....	<i>Ferulago contracta</i> -۳۸-۱
۴۴.....	<i>Foeniculum vulgare</i> -۳۹-۱
۴۵.....	<i>Fritillaria imperialis</i> -۴۰-۱
۴۶.....	<i>Glycyrrhiza glabra</i> -۴۱-۱
۴۷.....	<i>Gundelia tournefortii</i> -۴۲-۱
۴۸.....	<i>Heracleum persicum</i> -۴۳-۱
۴۹.....	<i>Hibiscus cannabinus</i> -۴۴-۱
۵۰.....	<i>Hibiscus cyriacus</i> -۴۵-۱
۵۱.....	<i>Hibiscus trionum</i> -۴۶-۱
۵۲.....	<i>Hordeum distichon</i> -۴۷-۱
۵۳.....	<i>Hyoscyamus niger</i> -۴۸-۱
۵۴.....	<i>Hypericum perforatum</i> -۴۹-۱
۵۵.....	<i>Hypericum scabrum</i> -۵۰-۱
۵۶.....	<i>Hyssopus officinalis</i> -۵۱-۱
۵۷.....	<i>Kelussia odoratissima</i> -۵۲-۱
۵۸.....	<i>Lallemantia iberica</i> -۵۳-۱
۵۹.....	<i>Lavandula stoechas</i> -۵۴-۱
۶۰.....	<i>Lippa citriodora</i> -۵۵-۱
۶۱.....	<i>Marrubium vulgare</i> -۵۶-۱
۶۲.....	<i>Matricaria chamomilla</i> -۵۷-۱
۶۳.....	<i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>Reticulata</i> -۵۸-۱

۶۴.....	<i>Melissa officinalis</i> -۵۹-۱
۶۵.....	<i>Mentha piperita</i> -۶۰-۱
۶۶.....	<i>Mentha pulegium</i> -۶۱-۱
۶۷.....	<i>Nigella sativa</i> -۶۲-۱
۶۸.....	<i>Ocimum basilicum</i> -۶۳-۱
۶۹.....	<i>Origanum vulgare</i> -۶۴-۱
۷۰.....	<i>Peganum harmala</i> -۶۵-۱
۷۱.....	<i>Physalis alkekengi</i> -۶۶-۱
۷۲.....	<i>Pimpinella anisum</i> -۶۷-۱
۷۳.....	<i>Plantago lanceolata</i> -۶۸-۱
۷۴.....	<i>Plantago major</i> -۶۹-۱
۷۵.....	<i>Plantago ovata</i> -۷۰-۱
۷۶.....	<i>Plantago psyllium</i> -۷۱-۱
۷۷.....	<i>Rosmarinus officinalis</i> -۷۲-۱
۷۸.....	<i>Rubia tinctorum</i> -۷۳-۱
۷۹.....	<i>Rumex acetosa</i> -۷۴-۱
۸۰.....	<i>Rumex crispus</i> -۷۵-۱
۸۱.....	<i>Rumex cyprius</i> - <i>Rumex roseus</i> -۷۶-۱
۸۲.....	<i>Ruta graveolens</i> -۷۷-۱
۸۳.....	<i>Salvia aethiopis</i> -۷۸-۱
۸۴.....	<i>Salvia aetiopii</i> -۷۹-۱
۸۵.....	<i>Salvia hydrangea</i> -۸۰-۱
۸۶.....	<i>Salvia officinalis</i> -۸۱-۱
۸۷.....	<i>Salvia persica</i> -۸۲-۱
۸۸.....	<i>Salvia sclarea</i> -۸۳-۱
۸۹.....	<i>Salvia sylvestris</i> - <i>Salvia nemorosa</i> -۸۴-۱
۹۰.....	<i>Sinapis alba</i> -۸۵-۱
۹۱.....	<i>Tanacetum parthenium</i> -۸۶-۱
۹۲.....	<i>Teucrium polium</i> -۸۷-۱
۹۳.....	<i>Thymus daenensis</i> -۸۸-۱
۹۴.....	<i>Trachyspermum copticum</i> - <i>Carum copticum</i> -۸۹-۱
۹۵.....	<i>Tribulus terrestris</i> -۹۰-۱

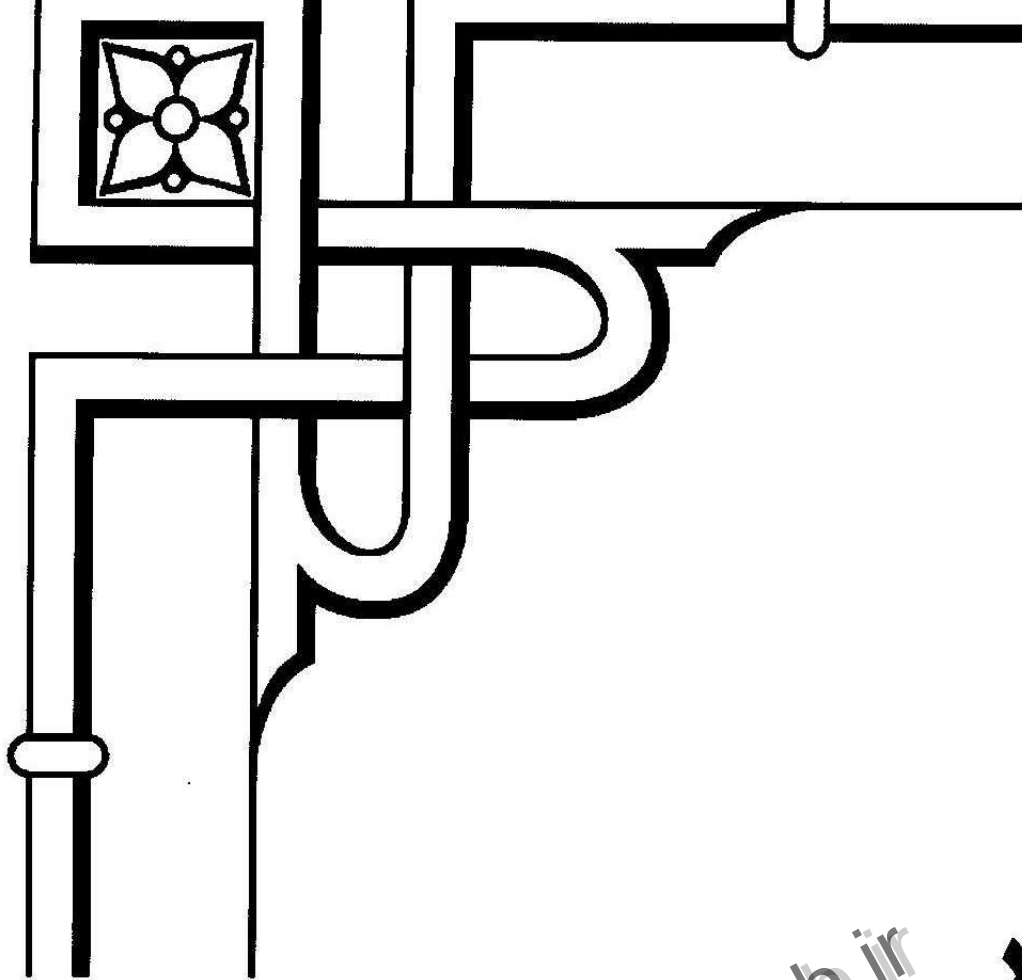

۹۶.....	<i>Valeriana officinalis</i> -۹۱-۱
۹۷.....	<i>Valeriana sisymbriifolium</i> -۹۲-۱
۹۸.....	<i>Varthemia persica</i> -۹۳-۱
۹۹.....	<i>Viscum album</i> -۹۴-۱
۱۰۰.....	<i>Vitex agnus - Castus</i> -۹۵-۱
۱۰۱.....	<i>Xanthium strumarium</i> -۹۶-۱
۱۰۲.....	<i>Ziziphora tenuior</i> -۹۷-۱
۱۰۳.....	فصل دوم
۱۰۳.....	بذور درختان و درختچه‌های غیر مشمر
۱۰۴.....	<i>Acacia saligna - Acacia cyanophylla</i> -۱-۲
۱۰۵.....	<i>Acacia victoriae</i> -۲-۲
۱۰۶.....	<i>Ailanthus glandulosa - Ailanthus altissima</i> -۳-۲
۱۰۷.....	<i>Albizia julibrissin</i> -۴-۲
۱۰۸.....	<i>Althaea officinalis</i> -۵-۲
۱۰۹.....	<i>Amorpha fruticosa</i> -۶-۲
۱۱۰.....	<i>Amygdalus leibocarpa - Amygdalus elaeagnifolia</i> -۷-۲
۱۱۱.....	<i>Amygdalus lycioides</i> -۸-۲
۱۱۲.....	<i>Amygdalus scoparia</i> -۹-۲
۱۱۳.....	<i>Berberis integerrima - Berberis densiflora</i> -۱۰-۲
۱۱۴.....	<i>Catalpa speciosa</i> -۱۱-۲
۱۱۵.....	<i>Celtis caucasica</i> -۱۲-۲
۱۱۶.....	<i>Cupressus sempervirens</i> -۱۳-۲
۱۱۷.....	<i>Cyperus conglomeratus</i> -۱۴-۲
۱۱۸.....	<i>Eucalyptus camaldulensis</i> -۱۵-۲
۱۱۹.....	<i>Eucalyptus gillii</i> -۱۶-۲
۱۲۰.....	<i>Eucalyptus microtheca</i> -۱۷-۲
۱۲۱.....	<i>Eucalyptus oleosa</i> -۱۸-۲
۱۲۲.....	<i>Fortuynia garcinii</i> -۱۹-۲
۱۲۳.....	<i>Fraxinus ornus</i> -۲۰-۲
۱۲۴.....	<i>Gypsophila pilosa</i> -۲۱-۲
۱۲۵.....	<i>Juniperus virginiana</i> -۲۲-۲
۱۲۶.....	<i>Leucaena leucocephala</i> -۲۳-۲

۱۲۷.....	<i>Malva sylvestris</i> -۲۴-۲
۱۲۸.....	<i>Melia azedarach</i> -۲۵-۲
۱۲۹.....	<i>Melica persica</i> -۲۶-۲
۱۳۰.....	<i>Melissa officinalis</i> -۲۷-۲
۱۳۱.....	<i>Pinus eldarica</i> -۲۸-۲
۱۳۲.....	<i>Pinus pinea</i> - <i>Pinus sativa</i> -۲۹-۲
۱۳۳.....	<i>Pinus sylvestris</i> -۳۰-۲
۱۳۴.....	<i>Pinus taeda</i> -۳۱-۲
۱۳۵.....	<i>Pistacia atlantica</i> -۳۲-۲
۱۳۶.....	<i>Pistacia khinjuk</i> -۳۳-۲
۱۳۷.....	<i>Pistacia vera</i> -۳۴-۲
۱۳۸.....	<i>Prosopis astephoniona</i> -۳۵-۲
۱۳۹.....	<i>Prosopis juliflora</i> -۳۶-۲
۱۴۰.....	<i>Robinia pseudoacacia</i> -۳۷-۲
۱۴۱.....	<i>Ziziphus jujuba</i> -۳۸-۲
۱۴۲.....	<i>Ziziphus sativa</i> <i>Ziziphus jujuba</i> - <i>Ziziphus mauritiana</i> -۳۹-۲
۱۴۳.....	<i>Ziziphus spina-christi</i> -۴۰-۲
۱۴۵.....	فصل سوم
۱۴۵.....	بذور گیاهان زراعی، باغی و گیاهان زینتی
۱۴۶.....	<i>Allium porrum</i> -۱-۳
۱۴۷.....	<i>Allium sativum</i> -۲-۳
۱۴۸.....	<i>Alyssum bracteatum</i> -۳-۳
۱۴۹.....	<i>Amaranthus albus</i> -۴-۳
۱۵۰.....	<i>Amaranthus paniculatus</i> -۵-۳
۱۵۱.....	<i>Anethum graveolens</i> -۶-۳
۱۵۲.....	<i>Apium graveolens</i> -۷-۳
۱۵۳.....	<i>Cercis siliquastrum</i> -۸-۳
۱۵۴.....	<i>Coriandrum sativum</i> -۹-۳
۱۵۵.....	<i>Coronilla varia</i> -۱۰-۳
۱۵۶.....	<i>Daucus carota</i> -۱۱-۳
۱۵۷.....	<i>Dorycnium hirsutum</i> - <i>Lotus hirsutum</i> -۱۲-۳
۱۵۸.....	<i>Eruca sativa</i> -۱۳-۳

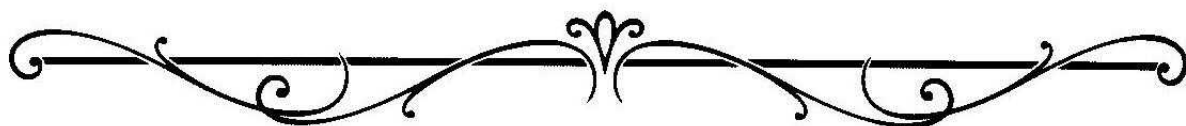

پیشگفتار

بذر به عنوان عامل سازگاری و تکثیر گیاهان، شاید جزء پیسرفته‌ترین ساختارهای مهندسی حیات در طبیعت باشد که در مسیر تحول گیاهان در خشکی‌ها تغییرات زیادی را در مسیر بقا متحمل شده است. بذر محصول تخمک لقاح یافته‌ای است که در بازدانگان به صورت برهنه و در نهاندانگان درون تخمدان شکل می‌گیرد و دارای یک ساختمان تقریباً مشخص است که از تستا یا پوسته، جنین و آندوسپرم تشکیل شده است. بذر به عنوان یک پدیده استثنائی بسیاری از زیبایی‌ها را از نظر شکل و رنگ به خود اختصاص داده است.

علاوه بر آن تولید بذر در گیاه فرصتی است جهت تفکیک و ترکیب مجدد ژن‌ها که منجر به یک گیاه جدید با یک ساختار ژنتیکی جدید می‌شود و همچنین آزاد شدن بذر از گیاه مادری منجر به پراکندگی آن‌ها در شعاعی محدود می‌گردد و گیاه بدین وسیله سطح پراکنش خود را افزایش می‌دهد، علاوه بر آن بذر بسیاری از گیاهان به عنوان غذای اصلی بشر مطرح هستند. امروزه مباحثی مانند فیزیولوژی، بیوشیمی و اکولوژی در بذر مطرح بوده و هریک می‌توانند دریچه‌ای زیبا و باورنکردنی را از عالم گیاهی برای ما به نمایش بگذارند. کتاب اطلس بذر ایران تلاشی در جهت شناخت مورفولوژی بذر، زیبایی‌ها و کاربردهای آن می‌باشد که علاوه بر این مهم به جنبه‌های

فیزیولوژیکی مانند خواب بذر، جوانه‌زنی و نگهداری بذر اشاره داشته و کلیه استانداردهای بذری را مورد مذاقه قرار داده است.

اطلس بذر ایران حاوی صفات بذور گیاهان موجود در ایران است که با عکس‌های رنگی و تصاویر گرافیکی از برش‌های طولی و عرضی می‌تواند کاربردهای فراوانی در عرصه علوم گیاهی داشته باشد. این کتاب علاوه بر استفاده اساتید، دانشجویان و محققان رشته‌های کشاورزی و مخصوصاً تکنولوژی بذر می‌تواند به عنوان یک راهنما برای شرکت‌های تولیدکننده و فرآوری کننده و توزیع کننده بذر مد نظر قرار گیرد و در بسیاری موارد از سوء استفاده در خرید بذر از داخل و خارج کشور جلوگیری نماید. امید است صاحب‌نظران با راهنمایی‌های خود ما را در نگارش بهتر مجلدات بعدی یاری نمایند.

و من!...التوفیق

سید مجتبی مدرس هاشمی

زمستان ۱۴۰۰

www.ketab.ir

